

Yara Gelişmesini Nasıl Önleyelim?

Eylem TOĞLUK YİĞİTOĞLU
İÜ. Hemşirelik Fakültesi

Giriş

Diyabetik ayak ülserlerinin önlenmesi, diyabetik ayak hastalığının yükünü azaltmak için önemlidir.

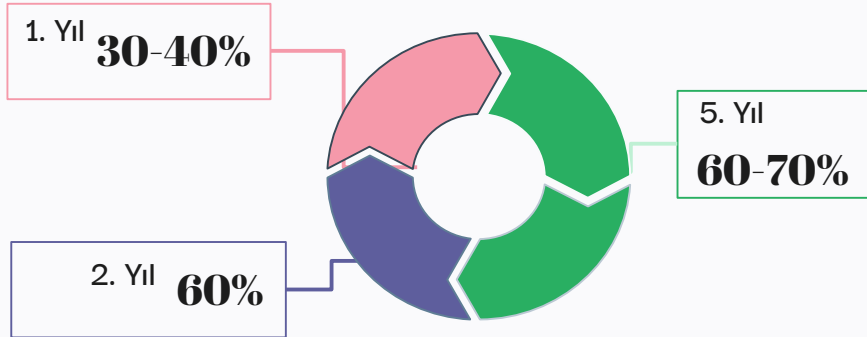
537 milyon

9 milyon

Periferik nöropatisi olan ve yara öyküsü olmayan hastalarda yıllık insidans oranı ise %7,5'tir.

DA Tekrarlama

Analysis of factors influencing the recurrence of diabetic foot ulcers

Ling Hu* | Wenjuan Liu* | Liqin Yin | Xiaofeng Yi | Yi Zou | Xia Sheng

Department of Endocrinology, The First Affiliated Hospital of Nanjing University (The First Hospital of Nanjing), Nanjing, Jiangsu, China

Correspondence: Ling Hu, Department of Endocrinology, The First Affiliated Hospital of Nanjing University (The First Hospital of Nanjing), No. 128 of Xiangfeng North Road, Dazhuo District, Nanjing 210008, China. Email: hu.ling@163.com

*These authors contributed equally to this study.

Abstract

Objective: The aim of this study is to investigate the factors influencing the recurrence of diabetic foot ulcers (DFU) and provide guidance for reducing the recurrence rate. **Methods:** A total of 211 patients diagnosed with DFU who were hospitalized and discharged from the hospital from October 2015 to January 2020 were included as the study cohort. Participants were divided into two groups according to whether the foot ulcer recurred during the 2-year follow-up period: a recurrence group (n = 94) and a non-recurrence group (n = 117). The following data were collected and analyzed for the two groups of patients: general information, foot information, laboratory indicators, diabetes control status, and complications.

BMI, HbA1c, Total bilirubin, CRP, mali durumu, ayak deformitesi, ayak tabanında ilk ülser, önceki amputasyon öyküsü, ilk ülserin Wagner derecesi, osteomyelit, DFU süresi (>60 gün), alt ekstremitte vasküler rekonstrüksiyonu, PAH ve diyabetik periferik nöropati

Bu durumda; iki soru akla gelmektedir.

İlk yara nasıl önlenir?

Yara iyileştikten sonra nasıl remisyonunda kalır?

Rehberler ne diyor?

Klimik Dergisi 2024; 37(1): 1-43

Diyabetik Ayak Yarası ve İnfeksiyonunun Tanısı, Tedavisi, Önlenmesi ve Rehabilitasyonu: Ulusal Uzlaşma Raporu, 2024

Diagnosis, Treatment, Prevention, and Rehabilitation of Diabetic Foot Ulcers and Infections: Turkish Consensus Report, 2024

Ayten Kadanak^{1,4}, Neşe Saitoğlu^{1,4}, Öznur Ak^{1,4}, Şamil Aktaş^{1,4}, Fatma Aybala Altay^{1,4}, Tamer Bayraktaroğlu^{1,4}, Nilgün Bek^{1,4}, Uğur Anıl Bingöl^{1,4}, Birce Buturok-Küçük^{1,4}, Merve Çayırli-Güner^{1,4}, Selda Çelik^{1,4}, Bülent Ertuğrul¹, Goye Filinte^{1,4}, Nermin Olgun^{1,4}, Moumenna Chral Oglou¹, Raşit Tahir Ögüt^{1,4}, Emre Özker^{1,4}, Adil Polat^{1,4}, Serpil Salman¹, Gizem Sencer^{1,4}, Serkan Sürme^{1,4}, Alper Şener^{1,4}, Zeynep Oğar Siva^{1,4}, Hakan Uncu^{1,4}, Derya Yapar^{1,4}, Erdiñç Yavuz^{1,4}, Eylem Toğluk-Yiğitoğlu^{1,4}, Necip Selçuk Yontar^{1,4}

¹Türk Klinik Mikrobiyoloji ve İnfeksiyon Hastalıkları Derneği, Diyabetik Ayak İnfeksiyonları Çalışma Grubu, İstanbul, Türkiye; ²Biruni Üniversitesi Tıp Fakültesi, İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye; ³İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye; ⁴Sakarya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Tıp Fakültesi, İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, Eskişehir, Türkiye; ⁵İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi, Sağlık Hukukluğu ve Hıyerarşik Tıp Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye; ⁶Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Tıp Fakültesi, Endokrinoloji ve Metabolizma Hastalıkları Anabilim Dalı, Zonguldak, Türkiye; ⁷Uskudar Halkın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Ankara, Türkiye; ⁸Yeditepe Üniversitesi Hastanesi, İstanbul, Türkiye; ⁹Acibadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, İstanbul, Türkiye; ¹⁰Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Halk Sağlığı Fakültesi, İstanbul, Türkiye; ¹¹Sağlık Bilimleri Üniversitesi Kartal Dr. Zeki Korkmaz Jinek Hastanesi, İstanbul, Türkiye; ¹²Yassıca Karşıyaka Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Gaziantep, Türkiye; ¹³Acibadem Hastaneleri, Kardiyovasküler Cerrahi Bölümü, İstanbul, Türkiye; ¹⁴Sağlık Bilimleri Üniversitesi, İstanbul, Türkiye; ¹⁵İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye; ¹⁶Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Genel Cerrahi Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye; ¹⁷HİT Üniversitesi Tıp Fakültesi, İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, Çorum, Türkiye; ¹⁸Samsun Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Samsun, Türkiye; ¹⁹İstanbul Üniversitesi Halk Sağlığı Fakültesi, İstanbul, Türkiye; ²⁰Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ortopedi ve Travmatoloji Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye; ²¹Türkiye Prof. Dr. İzzet Arslan Derneği, İstanbul, Türkiye; ²²Türkiye Endokrinoloji ve Metabolizma Derneği, Ankara, Türkiye; ²³Türkiye Prof. Dr. İzzet Arslan Derneği, Ankara, Türkiye; ²⁴Diyabet Halk Sağlığı Derneği, İstanbul, Türkiye; ²⁵Türk Plastik ve Rekonstrüktif Cerrahi Derneği, Ankara, Türkiye; ²⁶Psikiyatri ve Psidom Derneği, İstanbul, Türkiye; ²⁷Diyabet Halk Sağlığı Derneği, İstanbul, Türkiye; ²⁸Yeni Bakımlar ve Doku Onarım Derneği, Ankara, Türkiye; ²⁹Türk Ortopedi ve Travmatoloji Birliği Derneği, Ankara, Türkiye; ³⁰Ulusal Hastalıklar ve Endokrinolojik Cerrahi Derneği, Ankara, Türkiye; ³¹Türk Diyabet Cemiyeti, İstanbul, Türkiye; ³²Türkiye Aile Hekimleri Ulusal Derneği, Ankara, Türkiye; ³³Yeni Dönem İnfeksiyon Hastalıkları Derneği, İstanbul, Türkiye; ³⁴Sağlık Bakanlığı Bireysel Ağrı Yönetimi Hastanesi, İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Şubesi, Ankara, Türkiye; ³⁵İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa

https://www.klimikdergisi.org/wp-content/uploads/2024/03/KD.C37.S1_4822-1.pdf

Önleme

Standart bakım (glisemik kontrol, periferik arter hastalığının yönetimi ve kardiyovasküler risk faktörleri)

Risk altındaki ayağın belirlenmesi, düzenli muayene edilmesi

Hasta, aile ve sağlık çalışanlarının eğitilmesi

Uygun ayakkabıların rutin olarak giyilmesinin sağlanması

Ülserasyon risk faktörlerinin tedavisi

Entegre ayak bakımı

Standart bakım

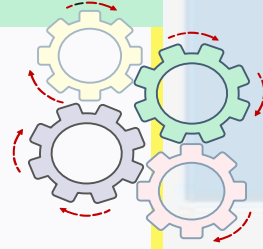
Glisemik kontrol HbA 1c hedefi

- Çoğu yetişkin için $< \%7,0$ 'dır (< 53 mol/mol)
- Genç hastalarda, önemli hipoglisemi veya tedavinin diğer olumsuz etkileri olmadan bu değere ulaşılabiliyorsa, bu oran $\%6,5$ 'ten azdır (48 mol/mol)
- Yaşlı hastalar için $< \%8$ (64 mmol/mol) veya $\leq \%9$ (75 mmol/mol) yeterli olabilir

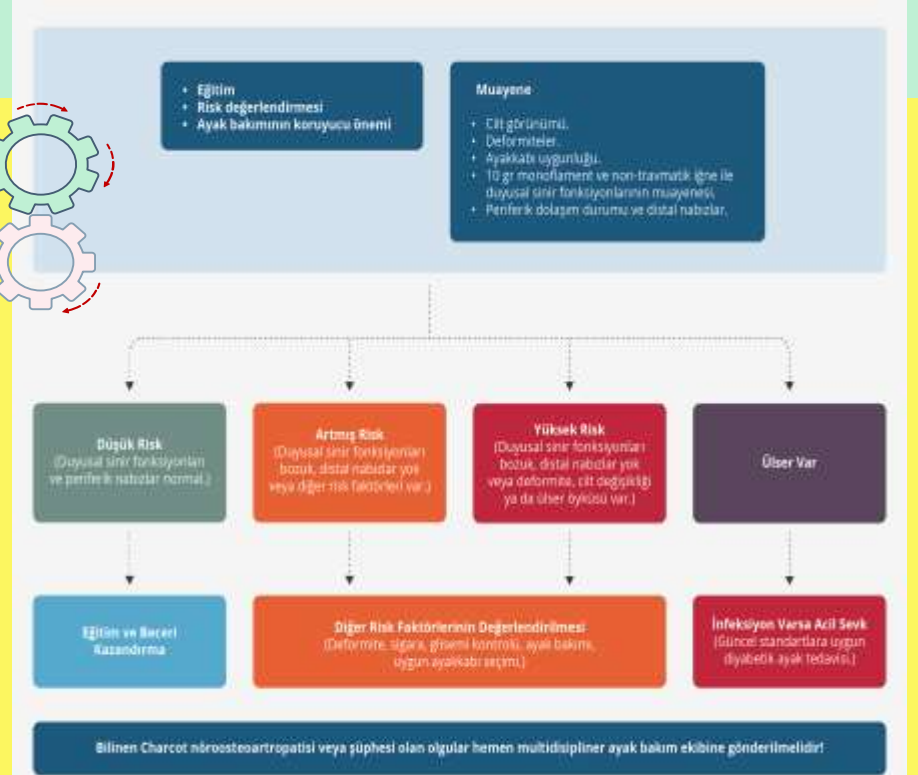
PAH yönetimi

- Yaşam tarzı değişiklikleri: Sigarayı bırakma, Düzenli egzersiz, Sağlıklı beslenme, Kilo yönetimi vb.
- Tıbbi tedavi: Lipid kontrolü, Hipertansiyon kontrolü, Antitrombotik tedavi

Risk altındaki ayaağın belirlenmesi

- Tıbbi gemişı
- Ayakların objektif muayenesi
- Periferik n6ropati ve PAH taraması

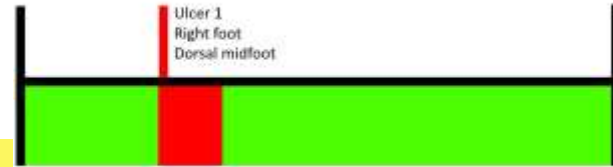

Tıbbi Öyküsü

- Geçmiş yara/ampütasyon, PAH, ayak deformitesi, kallus, bül veya kanama gibi ayakta preülseratif belirtiler
- Kendi başına veya başka birinin yardımıyla ayak hijyeni yapabilme yeteneği, fiziksel engel durumu (görme keskinliği, obezite durumu)
- Ayak bakımı eğitimi bilgisi, çıplak ayakla yürüme
- Sosyal izolasyonun varlığı, sağlık hizmetlerine erişimde zorluklar ve mali kısıtlamalar.

Ulcer history

■ = ulcer period
■ = ulcer-free period

Time

Risk altındaki ayaaın belirlenmesi

Özellikle geceleri alt ekstremitede uyuşma ve ağrı gibi semptomlar

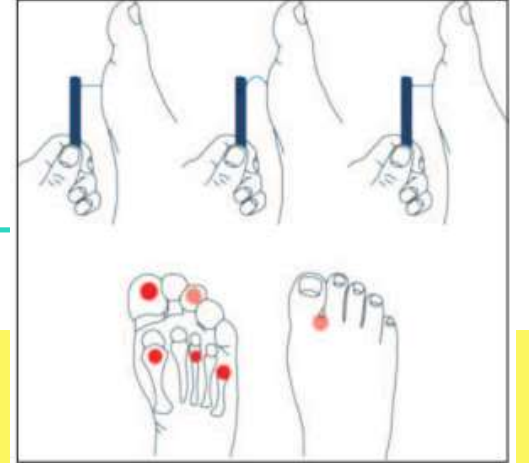
10 gr'lık monofilament duyu testi + aşağıdaki dört bulgudan birinin varlığı:

128 hz'lik diyapozonla vibrasyon algısı

Pinprick hissi

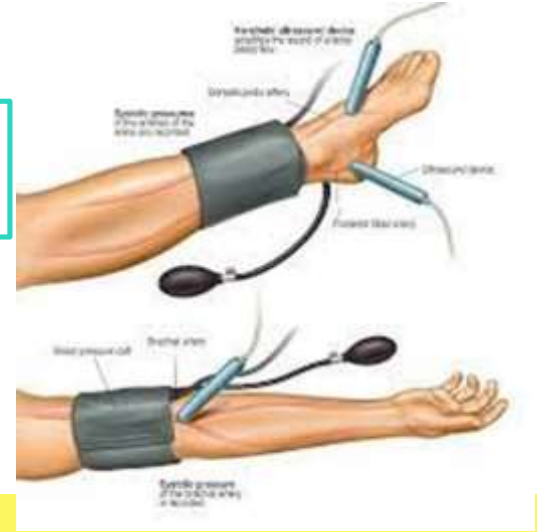
Ankle refleksi

Bio/nöroteziyometreyle vibrasyon algısı

Risk altındaki ayaağın belirlenmesi

Ayak nabızları, claudicatio intermittens (kesik topallama)
Ayak bileđi-kol indeksi (ABI)

Risk altındaki ayağın belirlenmesi

Renk, çatlak, kuruluk, kalınlık, sıcaklık, ödem, terleme

İnfeksiyon: Parmak araları-mantar infeksiyonu

Yanlış kesilmiş ayak tırnakları

Ülserasyon kallus/bül: Kallus içinde kanama durumu

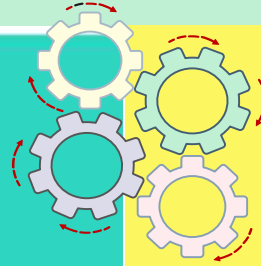
Kas/eklem deformite (pençe parmak vb.), metatars başları,

Charcot ayağı, kas zayıflığı

Risk altındaki ayağın düzenli muayene edilmesi

Kategori	Ülser Riski	Özellikleri	Sıklık
0	Çok düşük	KDK ve PAH Yok	Yılda bir kez
1	Düşük	KDK veya PAH	6-12 ayda bir
2	Orta	KDK + PAH veya KDK + ayak deformitesi veya PAH + ayak deformitesi	3-6 ayda bir
3	Yüksek	KDK veya PAH, ve aşağıdakilerden biri veya birkaçı <ul style="list-style-type: none"> Ayak ülseri öyküsü Alt ekstremitte amputasyonu (minör veya majör) Son dönem böbrek hastalığı	1-3 ayda bir

Ülserasyon İçin Risk Faktörlerinin Tedavisi

Bülün korunmasını ve gerektiğinde drenajı

Kallusun çıkarılması

Batık veya kalınlaşmış ayak tırnaklarını tedavisi

Hematom tedavisi
Mantar enfeksiyonları

Hasta ve Aile Eğitimi

Ayak ülserleri ve sonuçları

Koruyucu ayakkabı giymek

Uygun ayak hijyeni

Ayak sağlığına yönelik
önleyici kişisel bakım
davranışları

Düzenli ayak kontrolleri

Ayak problemini tespit edildiğinde zamanında profesyonel yardım almak

Ayak öz bakımı

- Günlük ayak muayenesi
- Ayakkabı kullanımı
- Nasır tedavisi
- Ayakları koruma

Terapötik eğitim

Terapötik eğitim (DSÖ);

- Bakımla bütünleştirilmiş ve hastaya odaklanmış,
- Hastaların ve ailelerinin hastalığı ve tedaviyi anlamalarına,
- Sağlık personeliyle işbirliği yapmalarına,
- Daha sağlıklı yaşamalarına ve yaşam kalitelerini korumalarına veya iyileştirmelerine yardımcı olmayı amaçlayan **kalıcı** bir süreç.

Ayak 6z bakımı hakkında yapılandırılmış eğitim

- Bire bir s6zli eğitim
- Motivasyonel g6r6řme
- Eğitim grubu seansları
- Video eğitimi
- Kitapçıklar
- Bilgisayar yazılımı
- Animasyonlu çizim veya betimleyici resimler

Sağlık profesyonelinin eğitimi

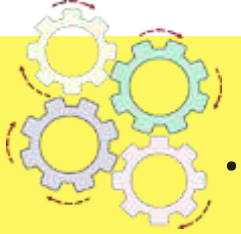
- Hemřireler, Hekimler, FTR, Diyetisyen vb.. (lisans eđitiminden bařlayarak)
- Hastaneler, Aile Sağlığı Merkezlerindeki sağlık alışanları

Ayak öz yönetimi sürekliliğini sağlamak

- Evde izleme sistemleri
- Yaşam tarzı müdahaleleri
- Tele-tıp
- Teknolojik uygulamalar
- Akran destek programları
- Kitle iletişim araçları

Uygun ayakkabıların rutin olarak giyilmesinin sağlanması

- Ayak ülseri için orta veya yüksek risk taşıyan kişiler (IWGDF riski 2-3) genellikle ağrı hissini kaybetmiştir.
- Ayakkabılarının uyumunu veya ayaklarındaki basınç seviyesini yeterince değerlendiremeyebilirler.

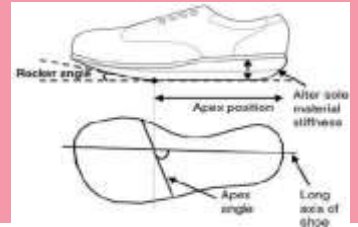
İç genişlik

- Metatarsal falangeal eklemlerde (veya ayağın en geniş kısmında) ayağın genişliğine eşit olmalı
- Yükseklik, tüm ayak parmakları ve özellikle deforme olanlar (çekiç veya pençe) için yeterli alana izin vermeli

İç taban

Plantar kemik çıkıntılarında baskı uygulamaktan kaçınmak için yeterince dolgulu olmalı

Uygun ayakkabıların rutin olarak giyilmesinin sağlanması

- Ayak deformitesi veya ülser öncesi belirtileri olan kişilerde, plantar basıncı azaltmak için özel yapım ayakkabılar, özel yapım tabanlıklar veya ayak parmakları ortezleri
- İyileşmiş plantar ayak ülseri olan kişilerde (IWGDF riski 3), terapötik ayakkabıların yüksek riskli bölgelerde plantar basıncı azaltması gerekir.
- Diyabetli ve daha önce plantar ülseri olan kişilerde (IWGDF riski 3) özel yapım ortopedik ayakkabılar veya özel yapım tabanlıklar

Psikosoyal ve davranışsal faktörler

Tüm önleyici müdahalelerde uyum ve davranış değişikliği önemlidir.

Psikosoyal ve davranışsal faktörler

Uygun ayakkabı giyme

Yükten boşaltma

Randevular

Fiziksel aktivite

Ayak öz bakımı

Systematic Review Or Meta-Analysis

Effectiveness of psychosocial interventions for the prevention and treatment of foot ulcers in people with diabetes: a systematic review

G. Norman¹, M. J. Westby², K. Vedhara³, F. Game⁴ and N. A. Cullum^{1,5}

¹Division of Nursing, Rehabilitation and Social Work, School of Health Sciences, Faculty of Biology, Medicine and Health, University of Manchester, Manchester; ²Nuffield Department of Orthopaedics, Rheumatology and Musculoskeletal Sciences, University of Oxford, Oxford; ³Division of Primary Care, Faculty of Medicine and Health Sciences, University of Nottingham, Nottingham; ⁴Department of Diabetes and Endocrinology, University Hospitals of Derby and Burton NHS Foundation Trust, Derby and ⁵Manchester Academic Health Science Centre, Research and Innovation Division, Manchester University Foundation NHS Trust, Manchester, UK

Accepted 14 May 2020

Abstract

Aim To identify and synthesise the evidence for the effectiveness of psychosocial interventions to promote the healing

Müdahaleler,

- Öz yeterlilik üzerine odaklanan bir eğitim programı
- Motivasyon
- Ayak sağlığı eğitimi
- Bireyselleştirilmiş danışmanlık
- SMS desteğini
- Aile katılımı

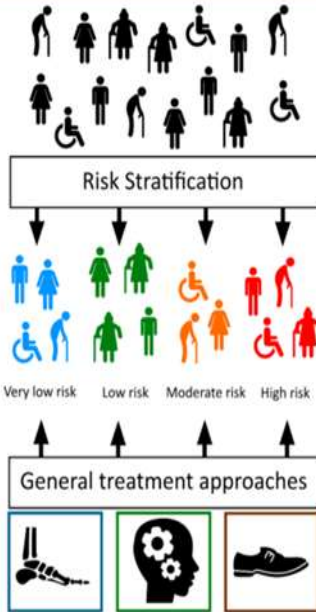
Entegre ayak bakımı

Ulcer history

State-of-the-art Stratified healthcare

THE PARADIGM SHIFT to combat diabetic foot disease

DIALECT will deliver tools, technologies, digital solutions and products

Model

- New risk stratification models for foot services
- Integrated imaging and gait analysis models
- Personalised Charcot foot models
- Biomechanical model of tissue recovery

Measure

- Personalised activity and adherence profiles
- AI toolbox for activity profiling
- Smart wearable measurement systems
- New in-shoe shear load system

Make

- New machine-learning driven protective insoles
- New footwear design protocols
- Novel technological smart footwear materials
- Transition footwear for post-healing stages

Beyond state-of-the-art: Personalised medicine for diabetic foot disease

Teşekkür ederim...